

Rosa Luxemburg

## Den ryska revolutionen

1918

---

Detta är Ture Nermans översättning som första gången gavs ut 1922.

För en kritik av denna skrift, se den ungerske marxisten Georg Luckács artikel [Kritiska kommentarer till Rosa Luxemburgs kritik av ryska revolutionen](#) (på marxistarkivet)

---

### I

Den ryska revolutionen är världskrigets väldigaste faktum. Dess utbrott, dess exempellösa radikalism, dess bestående verkan kommer alla de lögnare på skam, med vilka den officiella tyska socialdemokratin att börja med tjänstvilligt ideologiskt har bemantlat den tyska militarismens erövringsfälttåg: fraserna om de tyska bajonetternas mission att störta den ryska tsarismen och befria dess undertryckta folk.

Det väldiga omfång revolutionen i Ryssland har antagit, den djupgående verkan varmed den har skakat alla klassförhållanden, rullat upp samtliga sociala och ekonomiska problem, konsekvent med den inre logikens fatalitet rört sig framåt från den borgerliga republikens första stadium till alltjämt vidare faser varvid tsarismens störtande bara har blivit en knapp episod, nästan en bagatell –, allt detta visar tydligt, att Rysslands befrielse inte förorsakades av kriget och tsarismens militära nederlag, inte av förtjänsten hos ”tyska bajonetter i tyska nävar”, som *Die Neue Zeit* under Kautskys redaktion lovade i en ledare, utan att den hade djupa rötter i eget land och hade nått full inre mognad. Den tyska imperialismens krigsäventyr under den tyska socialdemokratins ideologiska skylt har inte framkallat den ryska revolutionen utan endast för en kort tid att börja med – efter den första stigande stormfloden 1911-1913 – avbrutit den och sedan – efter dess utbrott – skapat de svåraste, de mest centrala betingelserna för den.

Men detta förlopp utgör också för varje tänkande iakttagare ett slående bevis mot den doktrinära teori som Kautsky delar med regeringens socialdemokrater, enligt vilken Ryssland som ekonomiskt efterblivet, övervägande jordbruksland ännu inte skulle vara moget för den sociala revolutionen och proletariats diktatur. Denna teori, som anser att endast en *borgerlig* revolution är möjlig i Ryssland – av vilken uppfattning även följer de ryska socialisternas taktik: samarbete med den borgerliga liberalismen – är också uppfattningen hos den opportunistiska flygeln i den ryska arbetarrörelsen, de s.k. mensjevikerna under Axelrods och Dans beprövade ledning. Båda – de ryska såväl som de tyska opportunisterna – överensstämmer i denna principiella uppfattning av den ryska revolutionen, som automatiskt bestämmer inställningen till taktikens detaljfrågor, fullständigt med de tyska regeringssocialisterna: enligt alla tres mening hade den ryska revolutionen bort göra halt i det stadium, då den tyska militarismens krigsföring hade uppnått det ädla mål den enligt den tyska socialdemokratins mytologi ställde sig: tsarismens störtande. När den har fortsatt därutöver, när den har ställt som sin uppgift proletariats diktatur, så har det enligt denna doktrin helt enkelt varit ett fel av den ryska arbetarrörelsens radikala flygel, bolsjevikerna, att alla svårigheter som drabbat revolutionen i dess fortsatta förlopp, all oreda den fallit offer för, framträder just som ett resultat av detta ödesdigra fel.

*Teoretiskt* går denna doktrin, som av både Stampfers *Vorwärts* och Kautsky anbefalles som en frukt av "marxistiskt tänkande", ut på den originella upptäckten, att den socialistiska omvälvningen är en nationell, så att säga hemmaangelägenhet för varje modern stat. I det abstrakta schemats blå dimma kan en Kautsky naturligtvis mycket ingående utmåla kapitalets internationella ekonomiska förbindelser som förvandlar alla moderna länder till en sammanhängande organism. Men Rysslands revolution – en frukt av den internationella utvecklingen och jordfrågan – är omöjlig att lösa inom det borgerliga samhällets ram.

*Praktiskt* har denna doktrin tendensen att avlyfta det internationella, i främsta rummet det tyska, proletariats ansvar för den ryska revolutionens öden och förneka denna revolutions internationella sammanhang. Det är inte Rysslands omognad utan det tyska proletariats bristande mognad att fylla de historiska uppgifterna krigets och den ryska revolutionens förlopp har visat – och att så tydligt som möjligt påvisa detta är den första uppgiften för en kritisk betraktelse över den ryska revolutionen.

Rysslands revolution var ifråga om sina utsikter helt beroende av de internationella tilldragelserna. Att bolsjevikerna helt baserade sin politik på proletariats världsrevolution är just det mest glänsande beviset på deras politiska vidsyn och deras principiella fasthet, deras politikens djärva tärningskast. Däri framträder bilden av det väldiga språng den kapitalistiska utvecklingen hade tagit det senaste årtiondet. Revolutionen 1905-1907 fann endast ett svagt eko i Europa. Den måste därför bli bara ett inledningskapitel. Fortsättning och lösning var bundna vid den europeiska utvecklingen.

Det är klart, att inte kritiklös apologetik utan endast ingående genomtänkt kritik kan bringa erfarenheternas och lärdomarnas skatter i dagen. Det skulle i själva verket vara en vanvettig föreställning, att vid det första världshistoriska experimentet med arbetarklassens diktatur och därtill under de svårast tänkbara förhållanden – mitt i världsbranden och i ett imperialistiskt folkförstörande kaos, i den reaktionäraste europeiska militärmaktens snara och utan bistånd från det internationella proletariats – att vid ett experiment med arbetardiktaturen under så abnorma betingelser allt som gjordes och underläts i Ryssland skulle ha varit höjden av fulländning. Tvärtom tvingar den socialistiska politikens elementära begrepp och insikten i dess nödvändiga historiska förutsättningar till antagandet, att under så ödesdigra betingelser även den största idealism och stormfasta revolutionära energi inte skulle kunna förverkliga demokrati och inte heller socialism utan bara vanmäktiga, förvirrade ansatser till båda.

Att göra klart för sig detta i alla dess djupgående sammanhang och verkningar är just en elementär plikt för socialisterna i alla land. Ty endast med en sådan bitter insikt kan det internationella proletariats eget ansvar för den ryska revolutionens öde mätas i hela dess omfattning. Å andra sidan kan man endast så klargöra den avgörande betydelse man måste tillmäta den proletära revolutionens slutna internationella frammarsch, varför utan proletariats i ett enskilt land även med den största duglighet och de största offer oundvikligt måste trassla in sig i ett virrvarr av motsägelser och felgrepp.

Det råder heller intet tvivel om, att de kloka hjärnorna i den ryska revolutionens ledning, att Lenin och Trotskij på sin törnbeströdda, med försåt av alla slag kringgårdade väg har tagit många avgörande steg endast under största inre tvivel och med häftigaste inre motsträvighet – och att intet kan vara dem själva mera främmande än att se allt de gjort och underlåtit under det bittra tvånget och trycket i tilldragelsernas jäsande virvel – av Internationalen tas som upphöjt mönster för den socialistiska politiken, ett mönster för vilket endast kritiklös beundran och ivrig efterhärming vore på sin plats.

Det vore likaså förfelat att frukta, att en kritisk granskning av de vägar den ryska revolutionen hittills har gått skulle innebära, att man undergrävde de ryska proletärerernas anseende och försvagade det fascinerande föredömet de har givit och som ensamt skulle kunna övervinna de

tyska massornas ödesdiga tröghet. Ingenting vore mera felaktigt att tro. Man kan aldrig väcka arbetarklassens revolutionära dådkraft i Tyskland genom förmyndarmetoderna hos den tyska socialdemokratin, saliga i åminnelse, genom någon fläckfri auktoritet – vare sig de egna ”instansernas eller ”det ryska exemplet”. Inte genom att framskapa en revolutionär hurrastämning utan tvärtom endast genom medvetandet om hela det fruktansvärda allvaret i uppgifterna, om deras komplicerade natur, genom politisk mognad och andlig självständighet, genom en kritisk omdömesförmåga hos massorna, vilken under olika förevändningar i årtionden systematiskt dödats av den tyska socialdemokratin, kan det tyska proletariats aktionsduglighet födas. Att kritiskt ta upp till undersökning den ryska revolutionen i alla dess historiska sammanhang är den bästa skolning de tyska arbetarna såväl som arbetarna internationellt kan få för de uppgifter som för dem växer fram ur den föreliggande situationen.

## //

Den ryska revolutionens första period, från utbrottet i mars till omvälvningen i oktober [rysk tideräkning, enligt den västerländska kom bolsjevikrevolutionen den 7 november], motsvarar i sitt allmänna förlopp noga utvecklingsschemat i såväl den stora engelska som den stora franska revolutionen. Det är det typiska förloppet i båda de första stora generaluppgörelserna mellan de i det borgerliga samhället alstrade revolutionära krafterna och det gamla samhället.

Deras utveckling rör sig helt naturligt i stigande linje: från moderata ansatser till allt större radikaliserings av målen och parallellt därmed från klassernas och partiernas samarbete till det radikala partiets envælde.

I första momentet i mars 1917 stod ”kadetterna”, d v s den liberala bourgeoisin, i spetsen för revolutionen. Den allmänna första stegringen av den revolutionära floden rev med sig allt och alla: den fjärde duman, den mest reaktionära produkten av den ur statskuppen framgångna, ytterligt reaktionära fyrklassvalrätten, förvandlades plötsligt till ett organ för revolutionen. Samtliga borgerliga partier, inklusive den nationalistiska högern, bildade plötsligt en falang mot absolutismen. Den föll vid första anstormen nästan utan strid, som ett dött organ som man bara behövde peta på för att det skulle falla. Även den liberala bourgeoisins korta försök att åtminstone rädda dynastin och tronen slogs på några timmar i spillror. Utvecklingens rasande fortgång hoppade på dagar och timmar över sträckor, som Frankrike på sin tid behövde årtionden till. Här visade det sig, att Ryssland förverkligade resultaten av ett århundrades europeiska utveckling och framför allt – att revolutionen av 1917 var en direkt fortsättning av 1905-1907 års revolution och inte en gåva av de tyska ”befriarna”. Rörelsen i mars 1917 knöt omedelbart an där den tio år tidigare hade avbrutit sitt verk. Den demokratiska republiken var den färdiga, i sitt inre mogna produkten av just revolutionens första anstorm.

Men nu började den andra, svåra uppgiften. Revolutionens drivande kraft var för första ögonblicket stadsproletariats massa. Men dess krav var inte slut med den politiska demokratin utan den inriktade sig på den internationella politikens brännande fråga: omedelbar fred. Revolutionen störtade sig samtidigt över arméns massa, som höjde samma krav på omedelbar fred, och på böndernas massa, som sköt jordfrågan i förgrunden, denna revolutionens centralaxel alltsedan 1905. Omedelbar fred och jord – med dessa båda mål var den revolutionära falangens inre klyvning given. Kravet på den omedelbara freden råkade i skarpaste motsats till den imperialistiska tendensen hos den liberala bourgeoisin, vars talesman var Miljukov. Jordfrågan var det skrämmande spöket närmast för bourgeoisins andra flygel godsägarna men också, som attentat mot den heliga privategendomen över huvud, en ömtålig punkt för alla de borgerliga klasserna.

Så började dagen efter revolutionens första seger en inbördes kamp i dess sköte om de båda brännande problemen: freden och jordfrågan. Den liberala bourgeoisin började med en taktik av förhållning och undanflykter. Arbetarmassorna, armén och bönderna trängde allt häftigare

på. Det råder intet tvivel om, att med freds- och jordfrågorna också var förknippat det öde republikens politiska demokrati skulle få. De borgerliga klasserna, som överspolade av revolutionens första stormvåg hade låtit sig ryckas med till att acceptera den republikanska statsformen, började genast söka efter stödjepunkter bakåt och i stillhet organisera kontra-revolutionen. Kaledins kosackfälttåg mot Petersburg gav tydligt uttryck åt denna tendens. Om den framstöten hade krönts med framgång, då hade inte bara freds- och jordfrågorna varit avgjorda utan också demokratins, ja, själva republikens öde varit beseglat. Militärdiktatur med ett skräckvälde över proletariatet och sedan återgång till monarkin hade blivit den ofrånkomliga följden.

Därmed kan man mäta det utopiska och i grunden reaktionära i den taktik varav de ryska Kautsky-socialisterna, mensjevikerna, lät leda sig. Fastbitna i fiktionen om den ryska revolutionens borgerliga karaktär – enligt vilken Ryssland ju inte var moget för den sociala revolutionen – klamrade de sig förtvivlat fast vid samarbetet med de borgerliga liberalerna, d v s vid tvångsförbindelserna med de element som, splittrade av den revolutionära utvecklingens naturliga inre gång, hade råkat i den skarpaste motsättning till varandra. Axelrod, Dan och deras anhängare ville till varje pris samarbete med de klasser och partier, från vilka de största faror hotade revolutionen och dess första förvärv: demokratin.

Det är rent förvånande att se, hur denne flitige man (Kautsky) under världskrigets fyra år genom sitt outtröttliga skriveri lugnt och metodiskt sliter upp det ena teoretiska hålet efter det andra i socialismen, ett arbete varur den framgår som ett såll utan ett enda helt stycke. Det kritiklösa jämnmod, med vilket hans anhängare betraktar detta flitiga arbete av sin officiella teoretiker och utan att blinka slukar hans alltjämt nya upptäckter, får sin motsvarighet i det jämnmod med vilket Scheidemann & Co:s anhängare ser på hur dessa senare praktiskt urholkar socialismen. I själva verket kompletterar de båda arbetena varandra fullständigt och Kautsky, marxismens officiella tempelväktare, åstadkommer sedan krigsutbrottet bara teoretiskt detsamma som Scheidemännerna i praktiken: 1. Internationalen, ett fredsinstrument, 2. avrustning och folkförbund, nationalism, och slutligen 3. demokrati, *icke* socialism.

I den situationen tillkommer då den bolsjevikiska riktningen den historiska förtjänsten att från början ha proklamerat och med järnhård konsekvens fullföljt den taktik, som ensam kunde rädda demokratin och driva revolutionen framåt. Hela makten uteslutande i arbetar- och bondemassans händer, i sovjeternas händer – det var i själva verket den enda utvägen ur den svårighet vari revolutionen hade råkat, det var det svärdshugg varmed den gordiska knuten högs av, revolutionen fördes ut ur det trånga passet och fick öppnat för sig det fria fältet av en ohämmad fortsatt utveckling.

Lenins parti var alltså det enda i Ryssland som förstod revolutionens sanna intressen i denna första period, det var dess framåt drivande element, liksom i samma mening det enda partiet som driver verkligt socialistisk politik.

Därav förklaras också, att bolsjevikererna – i revolutionens början en från alla håll bannlyst, smäddad och hetsad minoritet – inom mycket kort tid fördes fram i revolutionens spets och under sin fana kunde samla de verkliga massorna: stadsproletariatet, armén, bönderna och även demokratins revolutionära element, socialistrevolutionärernas vänstra flygel.

Den ryska revolutionens verkliga situation uttömde sig efter några få månader i alternativet: kontrarevolutionens seger eller proletariatets diktatur, Kaledin eller Lenin. Det var det objektiva läge, som mycket snart inträder i varje revolution sedan det första ruset förflyktigats och som i Ryssland följde på de konkreta freds- och jordfrågorna, för vilka det inte fanns någon lösning inom den borgerliga revolutionens ram.

Den ryska revolutionen har här endast bekräftat varje stor revolutions grundlära, där livets lag lyder: antingen måste den mycket snabbt och beslutsamt storma vidare, med järnhand slå ned alla hinder och flytta fram sina mål allt längre eller också kastas den snart tillbaka bakom sin svagare utgångspunkt och undertrycks av kontrarevolutionen. Ett stillastående, ett stampande på samma fläck, en självbelåtenhet med det första en gång uppnådda målet finns inte i revolutionen. Och den som vill överföra de parlamentariska grodkrigens hemmalagade visheter på den revolutionära taktiken visar bara, att revolutionens psykologi, ja, själva dess livslag, är honom lika främmande som all historisk erfarenhet är honom en bok med sju insegel.

Den engelska revolutionens förlopp efter dess utbrott 1642: Tingens logik medförde, att först presbyterianernas kraftlösa svängningar och det tveksamma kriget mot den rojalistiska armén, där de presbyterianska ledarna medvetet undvek en avgörande strid och en seger över Karl I, gjorde det till nästan oavvislig nödvändighet, att independenterna fördrev dem ur parlamentet och ryckte till sig makten. Och likaså var det i fortsättningen inom independenternas arméer soldaternas lägre småborgerliga massa, Lilburnes "levellers", som utgjorde stötkraften i hela independentrörelsen, liksom slutligen de proletära elementen i soldatmassan, de längst gående socialt omstörtande elementen, som fann sitt uttryck i "digger"-rörelsen, vilka å sin sida utgjorde surdegen i det demokratiska "leveller"-partiet.

Utan den andliga påverkan de revolutionära proletära elementen utövade på soldatmassan, utan den demokratiska soldatmassans tryck på det borgerliga övre lagret i independentpartiet skulle det aldrig ha kommit till Långa parlamentets "rensning" från presbyterianerna eller till det segerrika avslutandet av kriget mot kavaljerernas armé och mot skottarna, lika litet som till rättegången mot Karl I och hans avrättning samt till överhusets avskaffande och republikens proklamerande.

Hur var det i den stora franska revolutionen? Jakobinernas makterövring visade sig här efter fyra års strider vara det enda sättet att rädda revolutionens landvinningar, krossa feodalismen, organisera det revolutionära försvaret inåt som utåt, undertrycka kontrarevolutionens konspiration och sprida den revolutionära vågen från Frankrike över hela Europa.

Kautsky och hans ryska meningsfränder, som ville bevara den första fasens "borgerliga karaktär" åt den ryska revolutionen, utgör den exakta motsvarigheten till förra århundradets tyska och engelska liberaler som i den stora franska revolutionen skiljer på de bekanta två perioderna: den första girondistiska fasens "goda" revolution och den "dåliga" efter den jakobinska omstörtningen.

Den liberala ytligheten i historieuppfattningen kunde naturligtvis inte fatta, att utan de "måttlösa" jakobinernas omstörtning skulle också de första tveksamma och halva landvinningarna genast ha begravts under revolutionens spillror, att det yerkliga alternativet till jakobindiktaturen – så som den historiska utvecklingens järnhårda gång år 1793 ställde frågan – var inte "måttfull" demokrati utan – bourbonernas restauration! "Den gyllene medelvägen" kan inte upprätthållas i någon revolution, revolutionens naturlag kräver ett snabbt avgörande: antingen körs lokomotivet för full ånga uppför den historiska backen till dess högsta höjd eller också rullar det av sin egen tyngd tillbaka i sin utgångsställning och drar dem, som med sina svaga krafter vill hålla sig kvar på halva vägen, hjälplöst med sig i avgrunden.

Detta förklarar, att i varje revolution endast det parti förmår rycka till sig ledningen och makten, som har modet att ge den framåt drivande parollen och dra alla konsekvenser av den. Det förklarade de ryska mensjevikernas ömkliga roll – Dan, Tseretelli m fl som från början hade ett oerhört inflytande över massorna men efter långt pendlande fram och åter ärelöst

sopades bort från scenen sedan de med händer och fötter hade strävat emot att överta makten och ansvaret.

Lenins parti var det enda som förstod ett revolutionärt partis bud och plikt och som med parollen ”hela makten i proletarietets och böndernas händer” säkerställde revolutionens fortgång.

Därmed har bolsjevikerna löst den berömda frågan om ”folkmajoriteten”, som alltid har legat som en mara på de tyska socialdemokraternas bröst. Som den parlamentariska kretinismens förkroppsligade lärjungar överför dessa på revolutionen helt enkelt den parlamentariska barnkammarens hembakade visdom: för att genomföra något måste man först ha majoriteten. Alltså även i revolutionen: först ska vi bli en ”majoritet”. Men revolutionernas verkliga dialektik ställer denna parlamentariska mullvadsvisdom på huvudet: inte från majoritet till revolutionär taktik utan från revolutionär taktik till majoritet går vägen.

Endast ett parti som förstår att leda, d v s driva framåt, förvärvar sig i stormen anhängare. Den beslutsamhet, med vilken Lenin och hans kamrater i det avgörande ögonblicket kastade ut den enda framåt drivande parollen ”hela makten i proletarietets och böndernas händer”, har nästan i en handvändning förvandlat dem från en förföljd, smäddad, illegal minoritet, vars ledare måste som Marat gömma sig i källarna, till situationens absoluta herrar.

Bolsjevikerna har också genast som denna makterövrings mål ställt upp det hela och mest vittgående programmet: inte säkerställande av den borgerliga demokratin utan proletarietets diktatur till förverkligande av socialismen. De har därmed förvärvat sig den oförgängliga historiska förtjänsten att för första gången ha proklamerat socialismens slutmål som omedelbart program för den praktiska politiken.

Vad ett parti i den historiska stunden förmår uppbringa av mod, dådkraft, revolutionär vidsyn och konsekvens, det har Lenin, Trotskij och deras kamrater till fullo presterat. All den revolutionära heder och aktionsduglighet som socialdemokratin i väster saknade representerades av bolsjevikerna. Oktoberupproret räddade inte bara faktiskt den ryska revolutionen, det räddade också den internationella socialismens heder.

### III

Bolsjevikerna är de historiska arvtagarna till de engelska ”levellers” och de franska jakobinerna. Men den konkreta uppgift, som efter makterövringen tillfallit dem i den ryska revolutionen, var ojämförligt svårare än deras historiska föregångares. (Jordfrågans betydelse. Redan 1905. Sedan i tredje duman högerbönderna! Bondefråga och försvar. Armén.)

Visserligen var parollen om böndernas omedelbara beslag på och uppdelning av jorden den kortaste, enklaste och mest koncentrerade formeln för att uppnå två saker: att krossa storborgardömet och att genast binda bönderna vid den revolutionära rörelsen. Som politisk åtgärd för att befästa den proletärt socialistiska regimen var detta en utmärkt taktik. Men den hade tyvärr två sidor och fransidan bestod i, att böndernas omedelbara beslag på jorden mestadels inte alls har något gemensamt med socialistisk ekonomi.

Den socialistiska omgestaltningen av de ekonomiska förhållandena förutsätter ifråga om jordbruket två saker.

För det första: nationaliseringen av just storgodsen som den tekniskt mest avancerade koncentrationen av jordbrukets produktionsmedel och metoder, som ensam kan bli utgångspunkten för den socialistiska hushållningen på landet. När man givetvis inte behöver ta ifrån småbonden hans jordlott och lugnt kan låta honom – tack vare den samhällseliga driftens fördelar – frivilligt vinnas för den kooperativa sammanslutningen och slutligen för inordningen i den samhällseliga totaldriften, så måste varje socialistisk hushållningsreform på landet

självlklart börja med den stora och medelstora egendomen. Den måste här framför allt överföra egendomsrätten på nationen eller, vilket under socialistisk regim är detsamma, om man så vill på staten; ty endast så säkerställes möjligheten att organisera jordbruksproduktionen enligt sammanhängande stora socialistiska synpunkter.

Men för det andra är en av förutsättningarna för denna omgestaltning, att åtskillnaden mellan jordbruket och industrin – detta karaktäristiska drag hos det borgerliga samhället – upphävs för att ge plats för en ömsesidig infiltrering och sammansmältning, en utformning av såväl jordbruks- som industriproduktionen efter enhetliga synpunkter. Hur den praktiska skötseln i detalj må ske: genom stadskommuner, som på sina håll föreslås, eller centralt från staten – förutsättningen är i varje fall en enhetligt genomförd, från centrum inledd reform, som i sin tur förutsätter jordens nationalisering. Nationalisering av den stora och medelstora jordegendomen och föreningen av industri och jordbruk - det är två grundläggande synpunkter för varje socialistisk hushållningsreform, utan vilka det inte kan tänkas någon socialism.

Att sovjetregeringen i Ryssland inte har genomfört denna väldiga reform – vem kan förebrå den det? Det vore löjligt att av Lenin och hans kamrater kräva eller vänta, att de på den korta tid de härskat mitt i de inre och yttre stridernas virvel, runtom trängda av tallösa fiender och motståndsrörelser, skulle kunna lösa eller ens ta itu med den socialistiska omvälvningens svåraste uppgift! Vi kommer, när vi en gång har fått makten, även i väster – och under de gynnsammaste betingelser – att knäcka mången tand på denna hårda nöt innan vi ens är ute ur de största av de tusen komplicerade svårigheterna i denna jätteuppgift.

En socialistisk regering måste när den har kommit till makten i varje fall göra en sak: vidta åtgärder som ligger i linje med dessa elementära förutsättningar för en senare socialistisk reform av jordbrukets förhållanden: den måste åtminstone undvika allt som spärrar dess väg till dessa åtgärder.

Den paroll bolsjevikerna nu har proklamerat: böndernas omedelbara beslagtagande av jorden och dess uppdelning mellan dem måste verka i alldeles motsatt riktning. Den är inte bara ingen socialistisk uppgift utan den skär av vägen till en sådan, den hopar oöverbärliga svårigheter framför jordbrukets omdaning i socialistisk anda.

Böndernas beslagtagande av godsens enligt Lenins och hans vänners korta och koncentrerade paroll ”Gå och ta er jorden!” förde helt plötsligt till kaotisk överföring av storgodsens i bondejordbruk. Vad som skapades är inte samhällelig egendom utan ny privategendom och närmare bestämt den stora egendomens uppdelning i medelstor och liten egendom, den relativt avancerade stordriften i primitiv smådrift, som tekniskt arbetar med redskap från faraonernas tid.

Inte nog med det: genom denna åtgärd och det kaotiska, rent godtyckliga sätt för dess utförande avskaffades inte utan skärptes egendomsåtskillnaderna på landet. Ehuru bolsjevikerna uppmanade bönderna att bilda bondekommittéer för att på något sätt göra övertagandet av adelsgodsen till en kollektiv aktion, så är det klart att detta allmänna råd inte förmådde ändra något i den verkliga praktiken och de verkliga maktförhållandena på landsbygden. Med eller utan kommittéer har de rika bönderna och ockrarna, vilka utgjorde bybourgeoisin och i varje rysk by hade den faktiska lokala makten i sin hand, säkert blivit de som huvudsakligen haft nytta av revolutionen i jordbruket. Vem som helst kan på fingrarna räkna ut att jordens uppdelning inte har avskaffat den sociala och ekonomiska ojämlikheten inom bondeklassen utan tvärtom stegrat den och att klassmotsättningarna har skärpts. Men denna maktförskjutning har skett till de proletära och socialistiska intressenas *skada*. Tidigare mötte en socialistisk reform på landsbygden på sin höjd motstånd från en liten kast adliga och kapitalistiska storgodsägare liksom från en liten minoritet rik bybourgeoisin, som det är en barnlek för en revolutionär folkmassa att expropriera. Nu, efter ”beslagtagandet”, står som

fiende till varje socialistiskt samhällsovertagande av jordbruket en enormt ökad och stark massa självägande bönder, som kommer att med näbbar och klor försvara sin nyförvärvade egendom mot alla socialistiska attentat. Nu har frågan om jordbrukets, alltså över huvud den ryska produktionens, kommande socialisering blivit en motsats- och stridsfråga mellan stadsproletariatet och bondemassan. Hur stark motsättningen redan har blivit bevisar böndernas bojkott mot städerna, som de undanhåller livsmedlen för att driva ocker med dessa, alldeles som de preussiska junkrarna.

Den franske småbonden blev den tappreste försvararen av den stora franska revolutionen, som hade försett honom med emigranternas konfiskerade jord. Han förde som napoleonsk soldat Frankrikes fana till seger, marscherade genom hela Europa och slog sönder feodalismen i det ena landet efter det andra. Lenin och hans vänner väntade kanske en liknande verkan av sin jordbruksparoll. Men den ryske bonden har inte, sedan han på egen hand tagit jorden i besittning, ens i drömmen tänkt på att försvara Ryssland och revolutionen, som han hade att tacka för sin jord. Han bet sig fast i sin nya besittning och utlämnade revolutionen åt dess fiender, staten åt förfall, stadsbefolkningen åt svälten.

Lenins tal om nödvändig centralisation i industrin, bankernas, handelns och industrins nationalisering. Varför inte jordens? Här tvärtom, decentralisation och privategendom.

Lenins eget jordbruksprogram före revolutionen var annorlunda. Parollen övertagen från de mycket smädade socialistrevolutionärerna eller rättare: från böndernas spontana rörelse.

För att införa socialistiska principer i jordbruket sökte sovjetregeringen nu skapa jordbrukskommuner av proletärer – mest arbetslösa stadselement. Men det är utan vidare lätt att gissa, att resultaten av dessa ansträngningar i relation till jordbrukets hela omfång måste bli endast försvinnande obetydliga och inte alls vara att räkna med för frågans bedömande. (Sedan man slagit sönder storgodsens, den lämpligaste utgångspunkten för den socialistiska hushållningen, i smådrift, söker man nu på små företag bygga upp kommunistiska mönsterföretag.) Under givna förhållanden kan dessa kommuner endast ha anspråk på experimentvärdet, inte på att vara en omfattande social reform. Spannmålsmonopol med premier. Nu *post festum* vill man föra in klasskampen i byn.

Den leninska jordreformen har skaffat socialismen på landsbygden ett nytt mäktigt folklager av fiender, vilkas motstånd kommer att bli mycket farligare och segare än de adliga storgodsägarnas var.

Att det militära nederlaget förvandlade sig i Rysslands sammanbrott och sönderfall – för det bär bolsjevikerna en del av skulden. Men dessa lägets objektiva svårigheter har bolsjevikerna i hög grad skärpt för sig genom en paroll som de har skjutit i förgrunden för sin politik: nationernas s k självbestämmanderätt eller vad som i själva verket låg under denna fras: Rysslands statliga sönderfall.

Den doktrinärt hårdnackat, ständigt på nytt proklamerade formeln om de olika ryska nationaliteternas rätt att självständigt bestämma sina öden ”ända till det statliga lösslitandet från Ryssland” var ett speciellt fältrop av Lenin och hans kamrater under deras opposition mot Miljukovs såväl som Kerenskijs imperialism, den var axeln i deras inrikespolitik efter oktoberomvälvningen och den utgjorde bolsjevikernas hela plattform i Brest-Litovsk, det enda vapen de hade att sätta emot den tyska imperialismens maktställning.

Det som närmast frapperar ifråga om Lenins och hans kamraters hårdnackade och stela konsekvens vid fasthållandet av denna paroll är att den står i krass motsägelse till deras eljes utpräglade politiska centralism liksom också till den hållning de har intagit till de andra demokratiska principerna. Medan de visade en mycket kylig ringaktning för den konstituerande församlingen, den allmänna rösträtten, press- och församlingsfriheten, kort sagt hela



systemet med massornas demokratiska grundfriheter – som alla tillsammans utgjorde ”självbestämmanderätten” i själva Ryssland – behandlade de nationernas självbestämmanderätt som en den demokratiska politikens klenod, inför vilken alla den verkliga kritikens praktiska synpunkter måste tystna. Medan de inte hade låtit sig imponeras det ringaste av folkomröstningen till den konstituerande församlingen i Ryssland – en folkförsamling på grundval av den mest demokratiska valrätt i världen och i en folkrepubliks fulla frihet – och mot mycket nyktra kritiska överväganden helt enkelt förklarade dess resultat för noll och intet värda, förfäktade de i Brest ”folkomröstning” för Rysslands icke-ryska nationer om deras statstillhörighet som palladiet för all frihet och demokrati, som folkviljans oförfalskade kvintessenser och som högsta avgörande instans ifråga om nationernas politiska öde.

Den motsägelse som här öppnas är så mycket mer obegriplig som det, då det gäller de demokratiska formerna för det politiska livet i varje land – vilket vi kommer att få se än mer i fortsättningen -, faktiskt är fråga om högst värdefulla, ja, outhärliga grundvalar för den socialistiska politiken, medan den famösa ”nationernas självbestämmanderätt” inte är annat än ihålig småborgerlig fraseologi och humbug.

Vad ska i själva verket denna rätt betyda? Det tillhör den socialistiska politikens ABC, att den liksom den bekämpar varje slag av förtryck också bekämpar den ena nationens förtryck över den andra.

När trots allt eljest så nyktra och kritiska politiker som Lenin och Trotskij och deras vänner, som bara har en ironisk axelryckning för varje slag av utopisk fraseologi som avrustning, folkförbund o s v, denna gång gjorde en ihålig fras av precis samma kategori till sin direkta käpphäst, så skedde det, förefaller det oss, av en sorts opportunitetspolitik. Lenin och hans kamrater räknade tydligen med, att det inte fanns något säkrare medel att binda de många främmande nationaliteterna i det ryska riket vid revolutionens sak, vid det socialistiska proletariats sak, än om man i revolutionens och socialismens namn medgav dem den yttersta och mest obegränsade frihet att förfoga över sitt öde. Detta var en analogi till bolsjevikernas politik gentemot de ryska bönderna, vars jordhunger skulle tillfredsställas med parollen om det direkta besittningstagandet av adelsjorden och som därmed skulle bindas vid revolutionens fana och vid den proletära regeringen. I båda fallen har beräkningen tyvärr slagit fullständigt fel.

Medan Lenin och hans kamrater uppenbarligen väntade, att de som förfäktare av den nationella friheten – och det ”ända till statlig avseendring” – skulle göra Finland, Ukraina, Polen, Litauen, de baltiska länderna, kaukasierna o s v till lika många trogna bundsförvanter till den ryska revolutionen, upplevde vi det rakt motsatta skådespelet: den ena efter den andra av dessa ”nationer” utnyttjade den nyskänkta friheten till att som ryska revolutionens dödsfiende förbinda sig mot denna med den tyska imperialismen och till att under dess skydd föra kontrarevolutionens fana in i själva Ryssland. Intermezzot med Ukraina i Brest, som förde till en avgörande vändning i dessa förhandlingar och i bolsjevikernas hela in- och utrikespolitiska situation, är ett mönsterexempel härpå. Finlands, Polens, Litauens, de baltiska ländernas och Kaukasus' uppträdande visar på det mest övertygande sätt, att vi här inte har att göra med något möjligen tillfälligt undantag utan med en typisk företeelse.

Det var visserligen i alla dessa fall i realiteten inte ”nationerna” som drev denna reaktionära politik utan endast de borgerliga och småborgerliga klasserna, som i skarpaste motsättning till de egna proletära massorna förvandlade ”den nationella självbestämmanderätten” till ett verktyg för sin kontrarevolutionära klasspolitik. Men – och här kommer vi till själva kärnfrågan – däri ligger just den utopisk-småborgerliga karaktären hos denna nationalistiska fras, att den i klassamhällets brutala verklighet, till på köpet i en tid av till det yttersta skärpta motsättningar, helt enkelt förvandlas till ett medel för det borgerliga klassväldet.

Bolsjevikerna skulle till utomordentlig skada för sig själva och revolutionen få lära sig, att det under kapitalismens herravälde inte finns någon nationell självbestämmanderätt, att i ett klassamhälle varje klass i nationen strävar till "självbestämmande" på sitt vis och att för de borgerliga klasserna den nationella frihetens synpunkter helt träder tillbaka för klassväldets. Det finska borgardömet, liksom det ukrainska småborgardömet, var helt ense om att föredra den tyska våldsmakten framför den nationella friheten, om den skulle vara förbunden med riskerna för "bolsjevismen".

Förhoppningarna att på något sätt kunna förvandla dessa reella klassförhållanden till deras motsats genom "folkomröstningar" och i tillit till den revolutionära folkmassan vinna ett majoritetsvotum för sammanslutningen med den ryska revolutionen var, om den var allvarligt menad av Lenin och Trotskij, ett utslag av en obegriplig optimism, om den bara var avsedd som en taktisk florettstöt i duellen med den tyska våldspolitik, en farlig lek med elden. Även utan den tyska militärockupationen skulle den famösa "folkomröstningen" – om det hade kommit till en sådan i gränsländerna – med andan hos böndernas massa och stora lager av ännu indifferent proletärer, med småborgarnas reaktionära tendens och bourgeoisins tusentals medel att påverka omröstningen – med all sannolikhet under alla förhållanden givit ett resultat som hade varit till ringa glädje för bolsjevikerna. Det kan ju vid dessa folkomröstningar om den nationella frågan gälla som orubblig regel, att de härskande klasserna antingen, där en sådan inte passar dem, vet att förhindra den eller, där den komme till stånd, skulle veta att med alla medel och knep påverka dess resultat, medel som också hindrar att på folkomröstningarnas väg införa någon socialism.

Att över huvud frågan om de nationella strävandena och de separatistiska tendenserna kastades in mitt i de revolutionära striderna, ja, genom Brestfreden sköts i förgrunden och rent av stämplades som den socialistiska och revolutionära politikens schibbolet har skapat den största förvirring i socialismens led och skakat proletariatets ställning just i gränsländerna.

I Finland hade det socialistiska proletariatet så länge det kämpade som en del av Rysslands slutna revolutionära falang redan en dominerande maktställning. Det hade majoriteten i lantdagen och i armén, det hade pressat ner bourgeoisin till fullständig vanmakt och var situationens herre i landet.

Det ryska Ukraina hade i århundradets början, när löjligheterna med "den ukrainska nationalismen", "karboventserna" och "universalisterna" och Lenins käpphäst ett "självständigt Ukraina" ännu inte var uppfunna, varit den ryska revolutionsrörelsens högborg. Därifrån, från Rostov, från Odessa, från Donetsområdet flöt revolutionens första lavaströmmar (redan kring 1902-1904) och tände hela Sydryssland i ett hav av lågor som förberedde utbrottet 1905. Detsamma upprepades i den nuvarande revolutionen, där det sydryska proletariatet satte upp elittrupperna i den proletära falangen. Polen och de baltiska länderna var sedan 1905 revolutionens mäktigaste och pålitligaste härdar, där det socialistiska proletariatet spelade en framstående roll.

Hur kommer det sig, att plötsligt kontrarevolutionen triumferar i alla dessa länder? Den nationalistiska rörelsen har förlamat proletariatet just genom att lösrycka det från Ryssland och utlämnat det åt den nationella bourgeoisin i gränsländerna.

I stället för att just i den rena internationella klasspolitikens anda – som de eljest representerade – eftersträva den största koncentration av de revolutionära krafterna på hela rikets område och med näbbar och klor försvara det ryska rikets integritet som revolutionsområde och ställa det internationella proletariatets samhörighet och oskiljaktighet inom den ryska revolutionen som politikens högsta bud emot alla nationalistiska särsträvanden har bolsjevikerna med sin bombastiska nationalistiska fraseologi om "självbestämmanderätt ända till det statliga lösslitandet" tvärtom givit bourgeoisin i alla gränsländerna den mest önskade

och glänsande förevändning – rent av baneret – för dess kontrarevolutionära strävanden. I stället för att varna proletärerna i gränsländerna för all separatism som en rent borgerlig snara har de fast mer förvirrat massorna där med sin paroll och utlämnat dem till de borgerliga klassernas demagogi. Genom att på så sätt främja nationalismen har de själva framkallat och förberett Rysslands sönderfall och därigenom tryckt kniven i handen på de egna fienderna, den kniv som de skulle stöta ryska ryska revolutionen i hjärtat.

Det är sant, att utan den tyska imperialismens hjälp, utan ”de tyska gevärskolvorna i tyska nävar”, som Kautskys *Neue Zeit* skrev, hade Lubinsky och de andra kanaljerna i Ukraina liksom Erich, Mannerheim & Co i Finland och de baltiska baronerna aldrig blivit färdiga med de socialistiska proletärmassorna i sina länder. Men den nationella separatismen var den trojanska häst, i vilken de tyska ”kamraterna” med bajonetter i händerna kom intågande i alla dessa länder. De reella klassmotsättningarna och de militära maktförhållandena förde till Tysklands intervention. Men bolsjevikerna har levererat ideologien som har maskerat detta kontrarevolutionens fälttåg, de har stärkt bourgeoisins position och försvagat proletärernas.

Det bästa beviset är Ukraina, som skulle komma att spela en så ödesdiger roll i den ryska revolutionen. Den ukrainska nationalismen var i Ryssland något helt annat än lät oss säga den tjeckiska, den polska eller den finska: inget annat än rena griller, tokerier av några dussin småborgerliga intelligensare utan ringaste rötter i landets ekonomiska, politiska eller andliga förhållanden, utan varje historisk tradition – eftersom Ukraina aldrig hade utgjort en nation eller en stat -, utan någon nationell kultur utom i Sjevtsjenkos reaktionärt romantiska dikter. Det är formligen som om en vacker dag människorna på kustremsan skulle vilja grunda en ny plattysk nation och stat på Fritz Reuter. Och denna löjligen pose av några universitetsprofessorer och studenter blåste Lenin och hans kamrater genom sin doktrinära agitation med ”självbestämmanderätt ända till etc” artificiellt upp till en politisk faktor. De gav vad som från början var ett narrspel en vikt tills narrspelet blev blodigaste allvar: nämligen inte en nationell rörelse, för vilken det efteråt som förut inte finns några som helst rötter, utan till skylt och samlingsfana för kontrarevolutionen! Ur detta vindägg kröp i Brest de tyska bajonetterna fram.

Fraserna har i klasstridernas historia ibland en mycket reell betydelse. Det är socialismens fatala öde, att den i detta världskrig utsågs till att leverera ideologiska förevändningar för den kontrarevolutionära politiken. Den tyska socialdemokratin skyndade sig vid krigsutbrottet att pryda den tyska imperialismens rövartåg med en ideologisk skylt ur marxismens skräpkammare genom att proklamera det som det av våra läromästare efterlängttade befrielsefälttåget mot den ryska tsarismen. Det var regeringssocialisternas antipoder bolsjevikerna beskärt att med frasen om nationernas självbestämmanderätt ge vatten på kontrarevolutionens kvarn och därmed leverera en ideologi inte bara för stympningen av den ryska revolutionen själv utan för den planerade kontrarevolutionära avslutningen av hela världskriget.

Vi har all anledning att i detta avseende mycket grundligt hålla ögonen på bolsjevikernas politik. ”Nationernas självbestämmanderätt” sammankopplas med Folkförbundet och avrustningen av Wilsons nåde utgör det fältrop, under vilket den förestående uppgörelsen mellan den internationella socialismen och den borgerliga världen kommer att utspelas. Det är alldeles klart, att fraserna om självbestämmanderätten och hela den nationella rörelse, som för närvarande utgör den största faran för den internationella socialismen, just genom den ryska revolutionen och Brestförhandlingarna har blivit utomordentligt stärkt. Vi återkommer utförligt till denna plattform. Denna fraseologis tragiska öden i den ryska revolutionen, i vars taggtråd bolsjevikerna skulle fastna och riva sig blodiga, måste tjäna det internationella proletariatet som varnande exempel.

Nu blev följden av allt detta Tysklands diktatur. Från Brestfreden till ”tilläggsfördraget”! De 200 försoningsoffren i Moskva. Ur det läget följde terrorn och undertryckandet av demokratin.

#### IV

Vi ska närmare granska detta med några exempel.

En framträdande roll i bolsjevikernas politik spelade den bekanta upplösningen av den konstituerande församlingen i november 1917. Den åtgärden var avgörande för deras fortsatta läge, den var i viss mån vändpunkten i deras taktik. Det är ett faktum, att Lenin och hans kamrater fram till sin seger i oktober stormande krävde att den konstituerande församlingen inkallades och att just Kerenskijregeringens förhållningspolitik här var en av bolsjevikernas anklagelsepunkter mot denna regering och gav dem anledning till de häftigaste angrepp. Ja, Trotskij säger i sin intressanta broschyr *Från oktoberrevolutionen till fredsfördraget i Brest*, att oktoberomvälvningen hade rent av varit ”en räddning för konstituanten” liksom för revolutionen över huvud. ”Och”, fortsätter han, ”när vi sade, att inträdet i den konstituerade församlingen skulle föra inte över Tseretellis förparlament utan över sovjeternas makterövrning, var vi fullkomligt uppriktiga.”

Och nu var efter dessa förklaringar Lenins första steg efter oktoberrevolutionen – att upplösa denna samma konstituerande församling, till vilken den skulle bli inledningen. Vilka skäl kunde vara bestämmande för en så förbluffande vändning? Trotskij yttrar sig utförligt om det i nämnda skrift, och vi ska här anföra hans argument:

”Om de månader som föregick oktoberrevolutionen var en tid av massornas vänsterförskjutning och arbetarnas, soldaternas och böndernas tillströmning till bolsjevikerna, så tog denna process inom socialistrevolutionärernas parti sitt uttryck i förstärkningen av vänsterflygeln på högerflygelns bekostnad. Men alltjämt dominerade ännu på socialistrevolutionärernas partilistor till tre fjärdedelar högerflygelns gamla namn.

”Härtill kom så den omständigheten, att själva valen ägde rum under de första veckorna efter oktoberomvälvningen. Underrättelsen om den förändring som hade ägt rum spred sig relativt långsamt i koncentriska cirklar från huvudstaden ut på landsbygden och från städerna till byarna. Bondemassorna var på många håll föga underkunniga om vad som försiggick i Petrograd och Moskva. De röstade för 'jord och frihet' och röstade på sina representanter i jordkommittéerna, som mestadels stod under 'narodnikernas' fana. Men därmed röstade de för Kerenskij och Avxentjev, som upplöste denna jordkommitté och lät häkta dess medlemmar. – Detta sakförhållande ger en klar föreställning om till vilken grad konstituanten hade blivit efter den politiska kampens utveckling och partigrupperingarna.”

Detta är alltsammans förträffligt och mycket övertygande. Man måste bara undra över, att så kloka människor som Lenin och Trotskij inte kom på den närmast liggande slutsatsen av föreliggande fakta. När den konstituerande församlingen var vald långt före den avgörande vändpunkten, oktoberomvälvningen, och i sin sammansättning återspeglade det förflutna, inte det nya sakläget, så var det självklart att de skulle kassera den förlegade, alltså dödfödda konstituanten och oförtövat utskriva nyval till en ny konstituant! De ville och vågade inte anförtro revolutionens öden åt en församling som återspeglade gårdagens Kerenskij-Ryssland, perioden av svängningarna och koalitionen med bourgeoisin. Nåväl, då återstod bara att genast i dess ställe inkalla en konstituant ur det förnyade, längre framskridna Ryssland.

I stället sluter sig Trotskij av den speciella otillräckligheten hos den i oktober sammanträdde konstituerande församlingen till, att varje konstituant är otillräcklig, ja, han generaliserar sig

fram till odugligheten hos varje ur de allmänna folkvalen framgången folkrepresentation under revolutionen över huvud:

”Tack vare den öppna och omedelbara kampen om regeringsmakten samlar de arbetande massorna på mycket kort tid en mängd politisk erfarenhet och stiger i sin utveckling hastigt från det ena trappsteget till det andra. De demokratiska institutionernas tunga mekanism följer så mycket mindre med i denna utveckling ju större landet är och ju ofullkomligare dess tekniska apparat.”

Här har vi redan ”mekanismen i den demokratiska institutionen över huvud”. Häremot kan närmast framhållas, att i denna värdering av representantinstitutionerna kommer till uttryck en något schematisk, stel uppfattning, som eftertryckligt motsäger den historiska erfarenheten från just alla revolutionära epoker. Enligt Trotskij's teori återspeglar varje vald församling en gång för alla endast sin väljarkårs anda, politiska mognad och stämning just i det ögonblick den går till valurnan. Den demokratiska korporationen är därmed alltid spegelbilden av massan för val-perioden, alldeles som Herschels stjärnhimmel alltid visar oss himlakropparna inte som de är när vi betraktar dem utan som de var i det ögonblick de sände sina ljusbud från omätligt avstånd till jorden. Varje levande andligt sammanhang mellan de en gång valda och väljarkåren, varje varaktig växelverkan mellan båda förnekas här.

Vad detta motsäger all historisk erfarenhet! Den visar oss tvärtom, att folkomröstningens levande fluidum ständigt kringspolar representationskorporationerna, tränger in i dem, styr dem. Hur skulle det annars vara möjligt, att vi i varje borgerligt parlament då och då upplever de lustigaste krumsprång av ”folkrepresentanterna”, vilka plötsligt livade av en ny ”anda” frambringar helt nya toner, att de mest förtorkade mumier då och då uppträder ungdomligt och att de olika små scheidemännerna med ens i sin barm hittar revolutionära toner – när det gnyr i fabriker och verkstäder och på gatan?

Och denna ständigt levande påverkan av massornas stämning och politiska mognad på de valda korporationerna skulle just i en revolution komma till korta inför partiskyltarnas och vallistornas stela schema? Helt tvärtom! Just revolutionen skapar genom sin glödande hetta den tunna, vibrerande, mottagliga politiska atmosfär, där folkstämningens vågor, folklivets pulslag, ögonblickligen på det mest underbara sätt påverkar representantkorporationerna. Just därpå beror ju alltid de bekanta effektfulla scenerna ur begynnelsestadierna i alla revolutioner, där gamla reaktionära eller högst moderata, under den gamla regimen med begränsad rösträtt valda parlament plötsligt blir heroiska talesmän för omstörtningen, stormfåglar. Det klassiska exemplet har vi ju i det berömda ”långa parlamentet” i England, som valt 1642 och sedan det sammanträtt i sju år, stannade kvar på sin post och i sitt inre återspeglar alla växlande förskjutningar i folkstämningen, revolutionens politiska mognad, klassplittringen, revolutionens fortgång till sin kulmen, från i början devot skärmytsling med kronan under en på knä liggande ”speaker” och fram till avskaffandet av lordernas hus, Karl I:s avrättning och republikens proklamerande.

Och har inte samma underbara förvandling upprepats i Frankrikes generalstater, i Louis Philippes censurparlament, ja – det sista, mest slående exemplet ligger Trotskij så nära – i fjärde ryska duman som, vald i nådens år 1909, under kontrarevolutionens mest förstenande välde, i januari 1917 plötsligt kände omstörtningens ungdomsdrift och blev utgångspunkt för revolutionen?

Allt detta visar, att ”de demokratiska institutionernas tungrodda mekanism” har en mäktig korrigerande kraft – just i massans levande rörelse, i dess oavlatliga tryck. Och ju mer demokratisk institutionen är, ju mer levande och kraftig pulsen i massans politiska liv, desto mer omedelbar och precis är verkan – trots stela partiskyltar, föråldrade vallistor etc. Varje demokratisk institution har visserligen sina gränser och brister, vilket den väl delar med alla

mänskliga institutioner. Det är bara det, att det botemedel Trotskij och Lenin funnit – demokratin avskaffande över huvud – är ännu sämre än det onda det avser att bota: det täpper nämligen till själva den levande källa ur vilken ensamt alla medfödda brister i de sociala institutionerna korrigeras: de bredaste folkmassornas aktiva, ohämmade, energiska politiska liv.

Låt oss ta ett annat slående exempel: den av sovjetregeringen utarbetade rösträtten. Det är inte alldeles klart, vilken praktisk betydelse man tillmäter denna rösträtt. Av Trotskijs och Lenins kritik mot de demokratiska institutionerna framgår, att de principiellt avvisar folkrepresentationer framgångna ur allmänna val och endast vill stödja sig på sovjeterna. Varför då över huvud rösträttssystem med allmän rösträtt utarbetades kan man egentligen inte förstå. Det är oss heller inte bekant, att denna rösträtt på något sätt förts ut i livet. Val till någon sorts folkrepresentation på dess grund har man inte hört något om. Mera sannolikt är det att anta, att det har blivit endast en teoretisk skrivbordsprodukt. Men sådan den nu är utgör den en mycket märklig produkt av den bolsjevikiska diktaturteorien.

Varje rösträtt liksom överhuvud varje politisk rättighet måste mätas inte efter ett godtyckligt abstrakt ”rättvise”-schema och dylik borgerligt demokratisk fraseologi utan efter de sociala och ekonomiska förhållanden som den är tillskuren på. Den av sovjetregeringen utarbetade rösträtten är beräknad för övergångsperioden från den borgerligt kapitalistiska till den socialistiska samhällsformen, för den proletära diktaturens period. I denna av Lenin och Trotskij representerade diktaturens anda får endast de rösträtt som lever på eget arbete och alla andra förvägras den.

Nu är det klart, att en sådan rösträtt har mening endast i ett samhälle, som också ekonomiskt är i stånd att för alla som vill arbeta möjliggöra ett drägligt, kulturvärdigt liv på eget arbete. Passar det in på det nuvarande Ryssland?

Med de oerhörda svårigheter, med vilka det från världsmarknaden avspärrade Sovjet-Ryssland har att kämpa, med den allmänna, fruktansvärda upplösningen av det ekonomiska livet, med produktionsförhållandenas häftiga omstörtning till följd av omvälvningen av egendomsförhållandena i jordbruket såväl som i industrin och handeln, är det klart att otaliga existenser plötsligt blir rotlösa och slungas ut ur sin bana utan varje objektiv möjlighet att finna någon användning för sin arbetskraft i den ekonomiska mekanismen. Det gäller inte bara kapitalist- och godsägarklasserna utan också medelklassens breda lager och arbetarklassen själv. Det är dock ett faktum, att industrins sammankrympning har fört med sig ett massutflöde till landsbygden av stadsproletariatet, som söker sin tillflykt i jordbruket. Under sådana omständigheter är en politisk rösträtt, som har det allmänna arbetstvånget till ekonomisk förutsättning, en alldeles obegriplig förordning. Enligt sin tendens bör den endast göra utsugarna politiskt rättslösa. Och medan produktiv arbetskraft i massor görs rotlös ser sig sovjetregeringen tvärtom ofta tvungen att överlämna den nationella industrin så att säga i arrende till de forna kapitalistiska ägarna. Likaledes såg sig sovjetregeringen tvungen att också ingå en kompromiss med de borgerliga kooperativa företagen. Vidare har det visat sig ofrånkomligt att anlita borgerliga specialister. En annan följd av samma företeelse är, att växande lager av proletariatet såsom rödgardister etc underhålls av staten på offentlig bekostnad. I realiteten blir breda och växande lager av småborgarna och proletariatet rättslösa, då den ekonomiska organismen för dem inte räknar med några som helst medel att utöva arbetstvånget.

Detta är en orimlighet som gör rösträtten till en utopisk, från den sociala verkligheten löst fantasiprodukt. Och just därför är den inte på allvar något verktyg för den proletära diktaturen. En anakronism, en anteciperad av det rättsliga läge som kännetecknar en redan färdig socialistisk hushållning men inte något för den proletära diktaturens övergångsperiod.

När hela medelklassen och de borgerliga och småborgerliga intellektuella efter oktoberrevolutionen i månader bojkottade sovjetregeringen, lamslog järnvägs-, post- och telegraftrafiken och på så vis gjorde uppror mot arbetarregeringen, då var självklart alla påtryckningsåtgärder mot dem – som att frånta dem politiska rättigheter, ekonomiska existensmedel etc – på sin plats för att med järnnäve bryta motståndet. Då kom just den socialistiska diktaturen, som inte får rygga tillbaka för något maktuppbåd för att i det helas intresse framtinga eller förhindra bestämda åtgärder, till uttryck. Men en rösträtt, som dekreterar en allmän rättslöshet för mycket breda lager av samhället, som politiskt ställer dem utanför samhällets ram, medan det till och med inom denna ram inte kan skaffa dem någon plats, ett rättsberövande inte som konkret åtgärd för ett konkret syfte utan som allmän regel med bestående verkan, det är inte en diktaturens nödvändighet utan en livsoduglig improvisation. Såväl sovjeter till ryggrad som konstituant och allmän rösträtt.

Bolsjevikerna betecknade sovjeterna som reaktionära därför att deras majoritet var bönder (bonde- och soldatombud). Sedan sovjeterna ställt sig på deras sida blev de riktiga representanter för folkmeningen. Men denna plötsliga omsvängning sammanhängde endast med freds- och jordfrågorna. [Detta stycke är en notis av förf. på onummerat löst blad, sannolikt tänkt som komplettering till den omstridda sista satsen: ”Såväl sovjeter till ryggrad som konstituant och allmän rösträtt”.]

Men med den konstituerande församlingen och rösträtten är frågan inte uttömd. Man avskaffade utan vidare de viktigaste demokratiska garantierna för ett sunt offentligt liv och för de arbetande massornas politiska aktivitet: pressfriheten, förenings- och församlingsfriheten; de har blivit fågelfria vad det gäller alla sovjetregeringens motståndare. För dessa ingrepp räcker Trotskij's ovannämnda argumentering om den demokratiska väljarkårens tunga otymplighet på långa vägar inte till. Däremot är det ett klart och obestridligt faktum, att utan en fri och ohämmad press, utan ohindrat förenings- och församlingsliv just breda folkmassors välde är fullkomligt otänkbart.

Lenin säger [i *Staten och revolutionen*], att den borgerliga staten är ett redskap för arbetarklassens undertryckande, den socialistiska för bourgeoisins. Men det vore bara den kapitalistiska staten i viss mån ställd på huvudet. Denna förenklade uppfattning bortser från det väsentligaste: det borgerliga klassväldet behövde ingen politisk skolning och fostran av hela folkets massa, åtminstone inte utöver vissa trångt dragna gränser. För den proletära diktaturen är den livselementet, luften utan vilken den inte kan existera.

”Tack vare den öppna och omedelbara kampen om regeringsmakten samlar de arbetande massorna på mycket kort tid en mängd politisk erfarenhet och stiger i sin utveckling hastigt från det ena trappsteget till det andra.”

Här vederlägger Trotskij sig själv och sina egna partikamrater. Just för att detta är riktigt har de genom att undertrycka det offentliga livet stoppat till källan för den politiska erfarenheten och utvecklingen. Eljest måste man ju anta, att erfarenheten och utvecklingen var nödvändig fram till bolsjevikernas makterövring, att den då hade nått sin högsta grad och att den från och med nu var överflödigt. (Lenins tal: Ryssland är övertygat för socialismen!!!)

I själva verket tvärtom! Just de jätteuppgifter bolsjevikerna modigt och beslutsamt tog itu med krävde den intensivaste skolning av massorna och samling av erfarenhet.

Frihet endast för regeringens anhängare, endast för ett partis medlemmar – de må vara aldrig så talrika – är ingen frihet. Frihet är alltid den annorlunda tänkandes frihet. Inte på grund av någon ”rättfärdighets”-fanatism utan därför att allt det lärande, gagneliga och renande i den politiska friheten hör ihop med detta och dess verkan uteblir om ”friheten” blir privilegium.

Bolsjevikerna skulle säkert inte med handen på hjärtat vilja förneka, att de måste känna sig fram steg för steg, experimentera, pröva hit och dit och att en stor del av deras åtgärder inte är några mästerverk. Så måste det gå och kommer det att gå för oss alla, om vi ska gå till verket – även om inte så svåra förhållanden föreligger överallt.

Den tysta förutsättningen för diktaturteorien i Lenins och Trotskijs anda är, att den socialistiska omvälvningen är något som det ligger ett färdigt recept för i revolutionspartiets ficka och som man sedan bara behöver energiskt förverkliga. Tyvärr – eller lyckligtvis – är det inte så. Långt ifrån att vara en summa färdiga föreskrifter, som man bara skulle ha att bruka, är det praktiska förverkligandet av socialismen som ett ekonomiskt, socialt och rättsligt system en sak som ligger helt i framtidens dimma. Vad vi har i vårt program är endast några få vägvisare i stort som visar oss den riktning i vilken åtgärderna måste sökas, på köpet av övervägande negativ karaktär. Vi vet på ett ungefär vad vi allra först måste avskaffa för att få vägen fri för den socialistiska hushållningen men hur de tusen konkreta, praktiska små och stora åtgärderna ska se ut som behövs då det gäller att införa de socialistiska principerna i hushållningen, i rättsväsendet, i alla samhällsliga förhållanden, därom ger inget socialistiskt partiprogram och ingen socialistisk lärobok upplysning. Det är ingen brist utan tvärtom den vetenskapliga socialismens försteg framför den utopiska.

Det socialistiska samhällssystemet bör och kan endast vara en historisk produkt, född ur erfarenhetens egen skola när stunden är inne, ur den levande historien, alldeles som den organiska naturen, av vilken den ytterst är en del, har den vackra vanan att tillsammans med ett verkligt samhälleligt behov också alltid frambringa medlen för dess tillfredsställelse, med uppgiften samtidigt lösningen. Men om så är då är det klart, att socialismen enligt sin natur inte låter påbjuda sig, införas genom ukas. Den har till förutsättning en rad maktåtgärder – mot egendomen o s v. Det negativa, raseringen, kan man dekretera, inte uppbygget, det positiva. Ny mark, tusen problem. Endast erfarenheten kan korrigera och öppna nya vägar. Endast ohämmat skummande liv finner tusen nya former, improvisationer, frigör skapande kraft, korrigerar själv alla felgrepp. Det offentliga livet i stater med begränsad frihet är så torftigt, så fattigt, så schematiskt, så ofruktbart, just därför att de genom att utesluta demokratin spärrar av sig från de levande källorna till all andlig rikedom och allt framsteg. (Bevis: åren 1905 och februari-oktober 1917.) Liksom politiskt också ekonomiskt och socialt. Folkets hela massa måste vara med. Annars blir socialismen från början dekretad, påbjuden av ett dussin intellektuella.

Ovillkorlig offentlig kontroll nödvändig. Annars stannar utbytet av erfarenheterna endast inom den slutna kretsen av den nya regeringens ämbetsmän. Korruption ofrånkomlig. (Lenins ord i cirkulär 29). Socialismens praktik kräver en hel andlig omvälvning i de genom århundraden av borgerligt klassvälde degraderade massorna. Sociala instinkter i stället för egoistiska, massinitiativ i stället för slöhet, idealism som bär utöver allt lidande o s v, o s v. Ingen vet det bättre, skildrar det mer intensivt, upprepar det mer hårdnackat än Lenin. Men han tar bara fullständigt miste på medlen. Dekret, diktatorisk makt hos fabriken uppsyningsman, drakoniska straff, skräckvälde, detta är palliativ. Den enda vägen till pånyttfödelse är det offentliga livets egen skola, den oinskränkteste bredaste demokrati, offentlig mening. Det är just skräckväldet som demoraliserar.

Om allt detta faller bort, vad återstår då i realiteten? Lenin och Trotskij har i stället för de ur allmänna folkval framgångna representantkorporationerna framställt sovjeterna som den enda representationen för de arbetande massorna. Men med det politiska livets undertryckande i hela landet måste också livet i sovjeterna allt mera förlamas. Utan allmänna val, ohämmad press- och församlingsfrihet, fri meningskamp, utdör livet i varje offentlig institution, blir ett skenliv där byråkratin ensam förblir det aktiva elementet. Det offentliga livet somnar så småningom in, några dussin partiledare av outtömlig energi och gränslös idealism dirigerar



och regerar, bland dem styr i realiteten ett dussin framstående hjärnor och en elit av arbetarklassen uppåddas då och då till församlingar för att applådera ledarnas tal, enhälligt anta förelagda resolutioner, i grund och botten alltså en klickhushållning – visserligen en diktatur men inte en proletariats diktatur utan diktaturen av en handfull politiker, d v s diktatur i borgerlig mening, i jakobinväldets mening. (Sovjetkongressens ajournering från tre till sex månader!) Ja, än mer: sådana tillstånd måste föra med sig en förvildning av det offentliga livet: attentat, arkebusering av gisslan o s v. (Lenins tal om disciplin och korruption).

Ett speciellt problem av stor vikt i varje revolution utgör kampen med trasproletariatet. Även vi i Tyskland och överallt annars kommer att få syssla med det. Det trasproletära elementet sitter djupt i det borgerliga samhället, inte bara som ett särskilt lager, som socialt avfall, som alldeles särskilt växer enormt i tider när samhällsordningens murar störtar samman, utan som integrerande element i hela samhället. Händelserna i Tyskland, och mer eller mindre i alla andra stater, har visat hur lätt alla lager av det borgerliga samhället kan råka i förfall. Grader mellan merkantila, prisockrare, gulascheri, luftaffärer, prejeri, mutor, stöld, inbrott och rån flöt så samman, att gränsen mellan den ärbara borgerligheten och tukthusen försvann. Här upprepas samma företeelse som det regelbundet snabba förfallet av borgerliga dygder när de omplanteras i transoceaniska koloniala förhållanden på främmande social jord. När de konventionella skrankorna och stöden för moral och rätt störtar samman hemfaller det borgerliga samhället, vars innersta livslag är den djupaste omoral: människans utsugning av människan, omedelbart och hämningslöst åt klar förslumning. Den proletära revolutionen kommer överallt att nödgas kämpa med denna fiende, detta kontrarevolutionens redskap.

Och dock är ju även i det avseendet terrorn ett slött, ja, tveeggat svärd. Den drakoniska krigsjustisen är vanmäktig mot utbrotten av det trasproletära ofoget. Ja, varje varaktig regim under belägringstillstånd för ovillkorligen till godtycke, och varje godtycke verkar depraverande på samhället. De enda verksamma medlen i den proletära revolutionens hand är också här: radikala åtgärder av politisk och social natur, snabbaste omvandlingen av de sociala garantierna för massans liv och – uppeldande av den revolutionära idealismen, som endast i oinskränkt politisk frihet i längden kan hållas uppe genom massornas intensiva liv.

Liksom solstrålarnas verkan är det verksammaste, renande och botande medlet mot smittosamma sjukdomar, så är revolutionen själv och dess förnyande princip, det av revolutionen skapade andliga livet, massornas aktivitet och självansvar, alltså den bredaste politiska frihet som dess form, den enda botande och renande solen. [De följande ”bevisen” var skrivna på lösa blad men var antagligen av förf. planerade att utökas till en större framställning om trasproletariatet.]

Anarki kommer också hos oss och överallt att bli oundviklig. Trasproletära element tillhör det borgerliga samhället och kan inte lösgöras från det.

Bevis:

1. Ostpreussen, ”kosack”-plundringarna.
2. Det allmänna utbrottet av rov och stölder i Tyskland (”gulascherier”, post- och järnvägspersonal, polis, helt utplånande av gränserna mellan det välordnade samhället och tukthuset).
3. Fackföreningsledarnas mycket snabba förfall. Häremot är de drakoniska terroråtgärderna maktlösa. Tvärtom korrumpierar de ytterligare. Enda motgiftet massornas idealism och sociala *aktivitet*, oinskränkt politisk frihet.

Detta är en övermäktig objektiv lag som inget parti förmår undandra sig.

Grundfelet i Lenins och Trotskijs teori är just det, att de liksom Kautsky ställer diktaturen i motsättning till demokratin. ”Diktatur eller demokrati” lyder frågeställningen såväl hos

bolsjevikerna som hos Kautsky. Han bestämmer sig naturligtvis för demokratin och närmare bestämt den borgerliga demokratin, eftersom han ju framställer den som alternativet till den socialistiska omvälvningen. Lenin-Trotskij bestämmer sig tvärtom för diktaturen i motsats mot demokratin och därmed för en handfull personers diktatur, d v s för diktaturen efter borgerligt mönster. Det är två motsatta poler, båda lika långt avlägsna från den verkliga socialistiska politiken. Proletariatet kan när det tar makten aldrig enligt Kautskys goda råd under förevändning av "landets mognad" avstå från den socialistiska omvälvningen och ägna sig enbart åt demokratin utan att begå förräderi mot sig självt, Internationalen och revolutionen. Man bör och måste genast igångsätta socialistiska åtgärder på det mest energiska, oeftergivliga, hänsynslösa sätt, alltså utöva diktatur, men klassens, inte ett partis eller en klicks, klassens diktatur, d v s i bredaste offentlighet, under det mest aktiva ohämmade deltagande av folkmassorna, i oinskränkt demokrati.

"Som marxister har vi aldrig varit avgudatjänare åt den formella demokratin", skriver Trotskij. Javisst, vi har heller aldrig varit avgudatjänare åt socialismen eller marxismen. Men följer det kanske därav, att vi också kan – likt Cunow-Lensch-Parvus kasta socialismen, marxismen, i skräpkammaren när den blir oss obekvämt? Trotskij och Lenin är det levande nej på den frågan.

Vi har aldrig varit avgudatjänare åt den formella demokratin. Det betyder bara, att vi alltid skilde den sociala kärnan i den borgerliga demokratin från dess politiska form, att vi alltid avslöjade den beska kärnan av social olikhet och ofrihet under den formella jämlikhetens och frihetens fina skal – inte för att förkasta denna demokrati utan för att egga arbetarklassen till att inte nöja sig med skalet utan erövra den politiska makten för att fylla den med nytt socialt innehåll. Det är proletariatets historiska uppgift, när det kommer till makten, att i stället för den borgerliga demokratin skapa socialistisk demokrati, inte att avskaffa all demokrati.

Men socialistisk demokrati börjar inte först i det utlovade landet, när grunden för den socialistiska hushållningen har lagts, som färdig julklapp åt det tappra folket som under tiden har understött den lilla klicken socialistiska diktatorer. Socialistisk demokrati börjar genast med rivningen av klassväldet och uppbygget av socialismen. Den börjar i det ögonblick då det socialistiska partiet erövrar makten. Den är intet annat än proletariatets diktatur.

Ja, diktatur! Men denna diktatur består i sättet att använda demokratin, inte i dess avskaffande, i energiska, beslutsamma ingrepp i det borgerliga samhällets välförvärvade rättigheter och ekonomiska förhållanden, utan vilka den socialistiska omvälvningen inte låter förverkliga sig. Men denna diktatur måste vara klassens verk och inte en liten ledande minoritets i klassens namn, d v s den måste undan för undan framträda ur massornas aktiva deltagande, stå under deras omedelbara påverkan, underkastas hela offentlighetens kontroll, framgå ur folkmassornas växande politiska skolning.

Precis så skulle också bolsjevikerna hittills ha gått fram, om de inte hade lidit under världskrigets fruktansvärda tvång, den tyska ockupationen och alla därmed förbundna abnorma svårigheter, som måste förvränga varje av de bästa avsikter och de vackraste principer ledd socialistisk politik.

Ett krasst argument härför utgör rådsregeringens så rikliga bruk av terrorn, särskilt under sista perioden före den tyska imperialismens sammanbrott, efter attentatet på det tyska sändebudet. Banaliteten att revolutioner inte döps i rosenvatten är i sig tämligen torftig.

Allt som sker i Ryssland är begripligt och en ofrånkomlig kedja av orsaker och verkningar vilkas utgångspunkt är: det tyska proletariatets svek och den tyska imperialismens ockupation av Ryssland. Det vore att kräva övermänskliga ting av Lenin och hans kamrater, om man ytterligare ville av dem kräva, att de under sådana omständigheter skulle trolla fram den

vackraste demokrati, den mest förebildliga proletariats diktatur och en blomstrande socialistisk hushållning. De har genom sin beslutsamma revolutionära hållning, sin förebildliga dådkraft och sin obrottsliga trohet mot den internationella socialismen verkligen utfört vad som under så fördömt svåra förhållanden kunde utföras. Det farliga börjar där de ville göra en dygd av nödvändigheten och teoretiskt fixera sin av dessa ödesdigra betingelser påtvungna taktik och anbefalla den åt det internationella proletariatet som mönstret för den socialistiska taktiken. Liksom de därmed själva ställer sig fullständigt onödigt i rampljuset och ställer sin verkliga, obestridliga historiska förtjänst under nödtvångna felstegs skäppa, så visar de den internationella socialismen, för vilken de stridit och lidit, en dålig tjänst när de i sitt förråd vill som nya insikter införa alla de av nöd och tvång i Ryssland inspirerade skevheter, som ytterst bara var utstrålningar av den internationella socialismens bankrutt i detta världskrig.

Må de tyska regeringssocialisterna skria, att bolsjevikernas välde i Ryssland är en vrångbild av proletariatets diktatur. Om det var eller är det, så var det bara därför att det just var en produkt av det tyska proletariatets hållning, som var en karikatyr på socialistisk klasskamp. Vi står alla under historiens lag och den socialistiska samhällsordningen låter sig bara genomföras internationellt. Bolsjevikerna har visat, att de förmår allt som ett äkta revolutionärt parti förmår åstadkomma inom de historiska möjligheternas gränser. De bör inte försöka agera som de ville utföra underverk. Ty en mönstergill och felfri proletär revolution i ett isolerat, av världskriget utmattat, av imperialismen strypt, av det internationella proletariatet förrått land vore ett underverk.

Vad det gäller är att i bolsjevikernas politik skilja det väsentliga från det oväsentliga, kärnan från det tillfälliga. I denna sista period, där vi står inför avgörande slutstrider i hela världen, var och är socialismens viktigaste problem just den brännande tidsfrågan: inte den eller den taktiska detaljfrågan utan proletariatets aktionsduglighet, massornas dådkraft, socialismens vilja till makt över huvud. I den meningen var Lenin och Trotskij och deras vänner de första som föregick världsproletariatet med sitt exempel, de är tills vidare ännu de enda som med Hutten kan utropa: Jag har vågat!

Detta är det väsentliga och bestående i bolsjevikernas politik. I den meningen förblir det deras odödliga historiska förtjänst att med erövringen av den politiska makten och med den praktiska problemställningen till socialismens förverkligande ha gått före det internationella proletariatet och mäktigt drivit på uppgörelsen mellan kapital och arbete i hela världen. I Ryssland kunde problemet endast uppställas. Det kunde inte lösas i Ryssland. Och i den meningen tillhör framtiden överallt "bolsjevismen".